

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
NILS WAHL IŠVADA,
pateikta 2018 m. liepos 5 d.¹

Byla C-595/17

**Apple Sales International,
Apple Inc.,
Apple retail France EURL
prieš**

MJA, kaip eBizcuss.com (eBizcuss) įgaliotąją likvidatorę

(*Cour de cassation* (Prancūzija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė –
Jurisdikcija civilinėse ir komercinėse bylose – Reglamento (EB) Nr. 44/2001 23 straipsnis –
Platinimo sutartyje esanti jurisdikciją suteikianti nuostata – Platintojo ieškinys dėl žalos atlyginimo,
grindžiamas tiekėjo padarytu SESV 102 straipsnio pažeidimu“

Įžanga

1. Šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su Reglamento Nr. 44/2001² 23 straipsnio nuostatos, pagal kurią leidžiama nukrypti nuo tame pačiame reglamente nustatytų bendrųjų tarptautinės jurisdikcijos taisyklių, jeigu šalys, kurių bent vienos nuolatinė gyvenamoji ar buveinė vieta yra valstybėje narėje, yra susitarusios, kad valstybės narės teismas arba teismai turi jurisdikciją spręsti ginčus, kilusius dėl konkrečių teisinių santykių, išaiškinimu.
2. Šis prašymas pateiktas nagrinėjant bendrovių *Apple Sales International*, *Apple Inc.* ir *Apple retail France EURL* ginčą su MJA, kaip bendrovės *eBizcuss.com* (toliau – *eBizcuss*) įgaliotąją likvidatorę, dėl žalos, kurią pastaroji bendrovė patyrė dėl SESV 102 straipsnio pažeidimo, atlyginimo.
3. Teisingumo Teismo prašoma išaiškinti, ar galima (ir kokiomis sąlygomis) netaikyti jurisdikciją suteikiančios nuostatos, siekiant užtikrinti ieškinių dėl žalos, atsiradusios dėl tariamai piktnaudžiaujančių dominuojančia padėtimi įmonių veiksmų, veiksmingumą.
4. Ši byla yra nauja proga, turint omenyje 2015 m. gegužės 21 d. Teisingumo Teismo sprendimą *CDC Hydrogen Peroxide* (C-352/13, EU:C:2015:335), paaiškinti susijusiems veiklos vykdytojams – pirma, jurisdikciją suteikiančias nuostatas formuluojantiems asmenims ir, antra, asmenims, norintiems pareikšti ieškinį dėl žalos, kuri tariamai atsirado dėl konkurencijos teisės, konkrečiai SESV 102 straipsnio, pažeidimo – tai, kas bendrai vadinama „private enforcement“ [(privatinių asmenų teisių gynimas)].

¹ Originalo kalba: prancūzų.

² 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentas dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 12, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42).

Teisinis pagrindas

Sajungos teisė

5. Reglamento Nr. 44/2001 2, 11 ir 14 konstatuojamosiose dalyse nustatyta:

„(2) Tam tikri skirtumai tarp jurisdikciją ir teismo sprendimų pripažinimą reglamentuojančių nacionalinių taisyklių trukdo patikimai veikti vidaus rinkai. Nuostatos dėl jurisdikcijos kolizinių normų civilinėse ir komercinėse bylose suvienodinimo ir formalumų supaprastinimo, siekiant užtikrinti greitą ir paprastą teismo priimtų sprendimų valstybėse narėse, kurios privalo laikytis šio reglamento, pripažinimą ir vykdymą, yra labai svarbios.

<...>

(11) Jurisdikcijos taisyklės turi būti ypač nuspėjamos ir pagrįstos principu, pagal kurį jurisdikcija paprastai priklauso nuo atsakovo gyvenamosios vietos, ir šiuo pagrindu jurisdikcija turi būti visada prieinama, išskyrus keletą aiškiai nustatytų situacijų, [kuriose] bylinėjimosi objektas arba šalių autonomija pateisinama kaip kitokia susijusi aplinkybė. Turi būti atskirai apibrėžta juridinio [asmens] buveinė, siekiant didesnio bendrų taisyklių aiškumo ir išvengti jurisdikcijos prieštaravimų.

<...>

(14) Pagal kitokias nei draudimo, vartotojų arba [darbo sutartis, kurių atveju šalių] savarankiškumas nustatant jurisdikciją yra [ribotas, šalių autonomija turi būti gerbiama, išskyrus atvejus, kai šiame reglamente nustatyti išimtinės jurisdikcijos pagrindai].“

6. Reglamento Nr. 44/2001 II skyriaus 7 skirsnyje „Susitarimas dėl jurisdikcijos“ esančio 23 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Jeigu šalys, kurių vienos arba daugiau nuolatinė gyvenamoji vieta yra valstybėje narėje, yra susitarusios, kad valstybės narės teismas arba teismai turi jurisdikciją spręsti bet kuriuos ginčus, kilusius arba galinčius kilti dėl konkrečių teisinių santykių, minėtas teismas arba minėti teismai turi jurisdikciją. Tokia jurisdikcija yra išimtinė, jeigu šalys nebuvo susitarusios kitaip. Toks jurisdikciją suteikiantis susitarimas:

- a) priimamas arba paliudijamas raštu arba
- b) priimamas tokia forma, kuri atitinka šalių tarpusavyje nustatytą praktiką, arba
- c) tarptautinės prekybos arba komercijos srityje priimamas tokia forma, kuri atitinka panaudojimą, apie kurį šalys žino arba turėjo žinoti, ir kurį tokioje prekyboje arba komercijoje plačiai žino ir vykdo sutarčių, susijusių su konkrečia prekyba arba atitinkama komercija, šalys.“

Prancūzijos teisė

7. Pagrindinės bylos faktinių aplinkybių susiklostymo metu *code civil* (Civilinis kodeksas) 1382 straipsnyje buvo numatyta, kad „dėl bet kokio asmens veiksmo, kuriuo kitam asmeniui padaroma žala, kaltam asmeniui kyla pareiga ją atlyginti“.

8. *Code de commerce* (Prekybos kodeksas) L 420-1 straipsnyje nustatyta:

„Draudžiami suderinti veiksmai, susitarimai, aiškūs ar numanomi karteliai ar susivienijimai, net tiesiogiai ar netiesiogiai tarpininkaujant už Prancūzijos ribų įsteigtai grupės bendrovei, jeigu jų tikslas ar poveikis yra konkurencijos rinkoje ribojimas ar iškraipymas, be kita ko, tie, kuriais:

1. kitoms įmonėms trukdoma patekti į rinką arba konkuruoti;
2. sudaromos kliūtys nustatyti kainas esant laisvai pasiūlos ir paklausos sąveikai rinkoje dirbtinai sudarant palankias sąlygas tokias kainas pakelti arba nuleisti;
3. ribojama arba kontroliuojama gamyba, rinkos, investicijos arba techninė pažanga;
4. dalijamasi rinkomis arba tiekimo šaltiniais.“

9. Prekybos kodekso L 420-2 straipsnyje nurodyta:

„L 420-1 straipsnyje numatytais sąlygomis draudžiamas įmonės ar įmonių grupės piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi vidaus rinkoje ar didelėje jos dalyje. Tokį piktnaudžiavimą, be kita ko, gali reikšti atsisakymas parduoti, susieti pardavimai arba diskriminacinės pardavimo sąlygos, taip pat sukurtų komercinių santykių nutraukimas vien dėl to, kad partneris atsisako laikytis nepagrįstų komercinių sąlygų.

Be to, draudžiamas įmonės ar įmonių grupės piktnaudžiavimas įmonės klientės ar tiekėjos ekonomine priklausomybe nuo jos, jeigu jis gali turėti poveikio konkurencijos veikimui ar struktūrai. Tokį piktnaudžiavimą, be kita ko, gali reikšti atsisakymas parduoti, susieti pardavimai, L 442-6 straipsnio 1 dalyje nurodytas diskriminavimas arba susitarimai dėl produktų linijos.“

Pagrindinė byla, prejudiciniai klausimai ir procesas Teisingumo Teisme

10. 2002 m. spalio 10 d. *eBizzuss*, dabar atstovaujama bendrovės MJA, su bendrove *Apple Sales International*, įsteigta pagal Airijos teisę, sudarė sutartį „Apple Authorized Reseller Agreement“, pagal kurią pastaroji bendrovė paskirta įgaliota *Apple* prekių ženklo prekių platintoja. Šioje sutartyje, pagal kurią *eBizzuss* įsipareigojo beveik išimtinai platinti kontrahentės prekes ir kuri po to kelis kartus iš dalies pakeista, buvo nuostata, pagal kurią jurisdikcija suteikiama Airijos teismams.

11. Ši nuostata, parengta anglų kalba, 2005 m. gruodžio 20 d. platinimo sutarties paskutinėje redakcijoje buvo suformuluota taip:

„This Agreement *and the corresponding relationship* between the parties shall be governed by and construed in accordance with the laws of the Republic of Ireland and the parties shall submit to the jurisdiction of the courts of the Republic of Ireland. Apple reserves the right to institute proceedings against Reseller in the courts having jurisdiction in the place where Reseller has its seat or in any jurisdiction where a harm to Apple is occurring.“³

3 Pagrindinės bylos šalys nesutaria dėl kursyvu išskirtų žodžių vertimo į prancūzų kalbą: „et la relation correspondante [(atitinkami santykiai)]“ (ieškovės vertimas) ar „et les relations en découlant [(iš jos kylantys santykiai)]“ (atsakovės vertimas). Nepaisant šio skirtumo, nuostatą į prancūzų kalbą galima išversti taip: „Le présent contrat et la relation correspondante (ieškovės vertimas) / et les relations en découlant (atsakovės vertimas) entre les parties seront régis par et interprétés conformément au droit de la République d’Irlande et les parties se soumettent à la compétence des tribunaux de la République d’Irlande. Apple se réserve le droit d’engager des poursuites à l’encontre du Revendeur devant les tribunaux dans le ressort duquel est situé le siège du Revendeur ou dans tout pays dans lequel Apple subit un préjudice.“ [(„Ši sutartis ir atitinkami šalių santykiai / iš jos kylantys šalių santykiai yra reguliuojami ir aiškinami pagal Airijos teisę; šalys suteikia jurisdikciją Airijos teismams. *Apple* pasilieka teisę pareikšti ieškinį perpardavėjui jo buveinės vietoje arba šalies, kurioje *Apple* patyrė žalą, teismuose.“)]

12. 2012 m. balandžio mėn. *eBizzuss* pareiškė ieškinį *tribunal de commerce de Paris* (Paryžiaus komercinių bylų teismas, Prancūzija), kuriuo prašė iš bendrovės *Apple Sales International*, JAV bendrovės *Apple* ir Prancūzijos bendrovės *Apple Retail France* priteisti atlyginti 62 500 000 EUR žalą. Grįsdama savo ieškinį *eBizzuss* iš esmės teigė, kad nuo 2009 m. atsakovės vykdė antikonkurencinius veiksmus ir nesąžiningai konkuravo, teikdamos pirmenybę savo pačių tinklui jos nenaudai⁴. Šiuo atžvilgiu *eBizzuss* rėmėsi Civilinio kodekso 1382 straipsniu (dabar Civilinio kodekso 1240 straipsnis), Prekybos kodekso L 420-2 straipsniu ir SESV 102 straipsniu.

13. 2013 m. rugsėjo 26 d. sprendime *tribunal de commerce de Paris* (Paryžiaus komercinių bylų teismas) patenkino bendrovių atsakovių nurodytą jurisdikcijos nebuvimu grindžiamą prieštaravimą, susijusį su tuo, kad *Apple Sales International* ir *eBizzuss* sutartyje yra jurisdikciją Airijos teismams suteikianti nuostata.

14. 2014 m. balandžio 8 d. sprendime *cour d'appel de Paris* (Paryžiaus apeliacinis teismas, Prancūzija) atmetė *eBizzuss* apeliacinį skundą dėl minėto sprendimo, taip patvirtindamas, kad Prancūzijos teismai neturi kompetencijos priimti sprendimą dėl reikalavimo atlyginti žalą.

15. 2015 m. spalio 7 d. sprendimu *Cour de cassation* (Kasacinis Teismas, Prancūzija) panaikino minėtą sprendimą, motyvuodamas tuo, kad *cour d'appel de Paris* (Paryžiaus apeliacinis teismas) pažeidė Reglamento Nr. 44/2001 23 straipsnį, išaiškintą 2015 m. gegužės 21 d. Teisingumo Teismo sprendime *CDC Hydrogen Peroxide* (C-352/13, EU:C:2015:335), atsižvelgdamas į *eBizzuss* ir *Apple Sales International* sutartyje esančią jurisdikciją suteikiančią nuostatą, nors joje nenurodyti ginčai, susiję su atsakomybe dėl konkurencijos teisės pažeidimo.

16. 2016 m. spalio 25 d. sprendimu *cour d'appel de Versailles* (Versalio apeliacinis teismas, Prancūzija) patenkino *eBizzuss* apeliacinį skundą ir grąžino bylą nagrinėti *tribunal de commerce de Paris* (Paryžiaus komercinių bylų teismas).

17. *Apple Sales International*, *Apple* ir *Apple Retail France* dėl minėto sprendimo pateikė kasacinį skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, iš esmės teigdamos, kad, kadangi savarankiškas ieškinys, kaip jis suprantamas pagal konkurencijos teisę, kildinamas iš sutartinių santykių, į teismo pasirinkimo nuostatą reikia atsižvelgti net ir tada, kai toje nuostatoje nėra aiškiai nurodytas toks ieškinys ir jokia nacionalinė ar Europos institucija prieš tai nekonstatavo konkurencijos teisės pažeidimo.

18. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad tuo tarpu susipažino su 2016 m. vasario 16 d. *Supremo Tribunal de Justiça* (Aukščiausiasis Teismas, Portugalija) sprendimu *Interlog ir Taboada prieš Apple*. Jis taip pat susijęs su *Apple Sales International* ir panašia nuostata dėl jurisdikcijos, suformuluota abstrakčiai. *Supremo Tribunal de Justiça* (Aukščiausiasis Teismas) konstatavo, kad ši nuostata taikoma šalių ginčui dėl to paties teiginio, susijusio su piktnaudžiavimu dominuojančia padėtimi pagal Sąjungos teisę, ir nusprendė, kad Portugalijos teismai neturi jurisdikcijos.

19. Šiomis aplinkybėmis *Cour de cassation* (Kasacinis Teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar Reglamento Nr. 44/2001 23 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį nacionaliniam teismui, kuriame platintojas, remdamasis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 102 straipsniu, pareiškė ieškinį savo tiekėjui dėl žalos atlyginimo, leidžiama taikyti šalių sudarytoje sutartyje įtvirtintą jurisdikciją suteikiančią nuostatą?

⁴ Iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos matyti, kad ieškovė, kuri prisijungusi prie programos „Apple premium Reseller“, tapo beveik išimtinė *Apple* produktų platintoja, be kita ko, remiasi diskriminavimu, palyginti su *Apple Stores*, dėl *Apple* produktų tiekimo ir taikomų tarifų.

2. Jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar Reglamento Nr. 44/2001 23 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį nacionaliniam teismui, kuriame platintojas, remdamasis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 102 straipsniu, pareiškė ieškinį savo tiekėjui dėl žalos atlyginimo, leidžiama taikyti šalių sudarytoje sutartyje įtvirtintą jurisdikciją suteikiančią nuostatą ir tuo atveju, kai šioje nuostatoje aiškiai nenurodyti ginčai dėl atsakomybės už konkurencijos teisės pažeidimą?
3. Ar Reglamento Nr. 44/2001 23 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį nacionaliniam teismui, kuriame platintojas, remdamasis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 102 straipsniu, pareiškė ieškinį savo tiekėjui dėl žalos atlyginimo, leidžiama netaikyti šalių sudarytoje sutartyje įtvirtintos jurisdikciją suteikiančios nuostatos, jei nacionalinė ar Europos institucija nėra konstatavusi jokio konkurencijos teisės pažeidimo?“

20. Pastabas raštu pateikė *Apple Sales International*, *eBizcuss*, Prancūzijos vyriausybė ir Europos Komisija.

Analizė

21. Šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą iš esmės susijęs su Reglamento Nr. 44/2001 23 straipsnio aiškinimu konkrečiomis aplinkybėmis, kai platintojas pareiškia ieškinį tiekėjui dėl žalos atlyginimo, grindžiamą SESV 102 straipsniu, t. y. kai teigiama, kad tiekėjas piktnaudžiauja dominuojančia padėtimi.

22. Iš skirtingų sprendimus pagrindinėje byloje priėmusių Prancūzijos teismų pozicijų matyti, kad nesutariama dėl 2015 m. gegužės 21 d. Teisingumo Teismo sprendime *CDC Hydrogen Peroxide* (C-352/13, EU:C:2015:335) pateikto aiškinimo tikslios aprėpties.

23. Konkrečiai, kyla klausimas, ar visiems su sutartimi susijusiems ginčams ir iš jos kylantiems santykiams, jų tiksliai nenurodant, taikomos tokios teismo pasirinkimo nuostatos, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, pagal kurią kompetencija suteikiama Airijos teismams, turi būti nepaisoma, jeigu pareikštas savarankiškas ieškinys dėl žalos atlyginimo, grindžiamas tariamu SESV 102 straipsnio pažeidimu. Teisingumo Teismo prašoma paaiškinti, ar jurisdikciją suteikianti nuostata, esanti šalių susitarime (šiuo atveju platinimo susitarime), gali turėti poveikį byloje, kurioje remiamasi Sąjungos konkurencijos teisės pažeidimu, ir kokios apimties.

24. Pagal pirmąjį aiškinimą, kuriuo, atrodo, rėmėsi *Cour de cassation* (Kasacinis Teismas) 2015 m. spalio 7 d. sprendime, į tokią jurisdikciją suteikiančią nuostatą galima atsizvelgti tik tada, kai joje *aiškiai* nurodyti ginčai, susiję su atsakomybe už konkurencijos teisės pažeidimą.

25. Pagal antrąjį aiškinimą, kuriuo, be kita ko, rėmėsi pirmieji pagrindinę bylą nagrinėję teismai, taip pat, ieškovės pagrindinėje byloje nuomone, *Supremo Tribunal de Justiça* (Aukščiausiasis Teismas) 2016 m. vasario 16 d. Sprendime *Interlog ir Taboada prieš Apple*⁵, *abstrakčiai suformuluota* jurisdikciją suteikianti nuostata yra taikytina šalių ginčui, susijusiam su tariamu piktnaudžiavimu dominuojančia padėtimi pagal Sąjungos teisę.

26. Manau, prieš nagrinėjant prejudicinius klausimus reikėtų iš pradžių pateikti kelias bendras pastabas dėl Reglamento Nr. 44/2001 23 straipsnio taikymo srities.

⁵ Atrodo, kad pagrindinės bylos šalys nesutaria dėl šio sprendimo aiškinimo ir tikslios aprėpties. Savo rašytinėse pastabose *eBizcuss* nurodė, kad, nors *Cour de cassation* (Kasacinis Teismas) ir *Supremo Tribunal de Justiça* (Aukščiausiasis Teismas) sprendimai skiriasi, Reglamento Nr. 44/2001 23 straipsnio aiškinimas nesiskiria. Ši bendrovė, be kita ko, nurodo, kad Portugalijos teismai pripažino, jog ginčijamą jurisdikciją suteikianti nuostata taikytina byloje, išsamiai išnagrinėję ginčo aplinkybes, susijusias tik su „sutarties plano pažeidimais ir (ar) kompensacijomis, kurių gali būti reikalaujama nutraukus sutartį, o ne su „atsakomybe, atsirandančia dėl konkurencijos teisės pažeidimo““.

Bendros pastabos dėl Reglamento Nr. 44/2001 23 straipsnio

27. Teisingumo Teismo jau kelis kartus prašyta priimti sprendimą dėl Reglamento Nr. 44/2001 23 straipsnio ir ankstesnės lygiavertės nuostatos, t. y. Briuselio konvencijos 17 straipsnio, aiškinimo⁶.

28. Kaip Teisingumo Teismas nuosekliai primena, šias nuostatas reikia aiškinti atsižvelgiant į platesnius Briuselio konvencija ir Reglamentu Nr. 44/2001 siekiamus tikslus, t. y. sustiprinti Sąjungoje įsisteigusiu asmenų teisinį saugumą, sudarant sąlygas ir ieškovui lengvai nustatyti teismą, kuriame jis galėtų pareikšti ieškinį, ir atsakovui numatyti teismą, kuriame jam gali būti iškelta byla⁷.

29. Bendroje Reglamento Nr. 44/2001 struktūroje 23 straipsnis yra pagrindinė nuostata: ji visų pirma yra laisvai reiškiamos šalių valios autonomijos viršenybės principo (žr. šio reglamento 14 konstatuojamąją dalį) ir didelio nuspėjamumo reikalavimo (jis nurodytas to paties reglamento 11 konstatuojamojoje dalyje) išraiška. Jos tikslas yra aiškiai ir tiksliai nustatyti susitariančiosios valstybės teismą, kuris turi išimtinę jurisdikciją atsižvelgiant į šalių valia sudarytą susitarimą, išreikštą laikantis griežtų toje nuostatoje numatytų formos sąlygų. Siekti teisinio saugumo pagal šią nuostatą būtų lengva sutrukdyti, jeigu susitariančiai šaliai būtų pripažinta teisė apeiti šią taisyklę vien nurodžius, kad visa sutartis negalioja dėl priežasčių, susijusių su taikoma materialine teise⁸.

30. Teisingumo Teismas jau turėjo progą pažymėti, kad pagal Reglamento Nr. 44/2001 23 straipsnį leidžiama nukrypti nuo šiame reglamente išdėstytų jurisdikcijos taisyklių, todėl ir esminės, ir neesminės sąlygos, kurios jame nustatytos dėl jurisdikciją suteikiančių nuostatų galiojimo, turi būti aiškinamos griežtai⁹. Tačiau, jeigu jame nustatytos formalios ir materialios sąlygos yra tenkinamos, jurisdikcijos suteikimo susitarimas turi būti taikomas. Iš tiesų teismo pasirinkimas gali būti vertinamas tik atsižvelgiant į aplinkybes, susijusias su Reglamento Nr. 44/2001 23 straipsnyje nustatytais reikalavimais¹⁰.

31. Kalbant apie esminį reikalavimą, kad jurisdikcijos suteikimas turi būti susijęs tik su „ginčiais, kurių kilo arba gali kilti dėl konkrečių teisinių santykių“, pažymėtina, kad juo siekiama, kad šaliai nebūtų netikėta, jog visi ginčai, kurių gali kilti dėl jos santykių su kontrahentu ir kurie susiję su kitais santykiais nei tie, dėl kurių sutarta pasirinkti teismą, priskirti nagrinėti paskirtam teismui¹¹.

32. Jeigu teismo pasirinkimo nuostatos taikymas ginčijamas dėl šios esminės sąlygos, tik teismas, kuriame remiamasi jurisdikciją suteikiančia nuostata, turi nuspręsti, ar ji taikoma ginčo objektui¹².

33. Jeigu tokį nagrinėjimą, kuriam, be kita ko, reikia, kad bylą nagrinėjantis teismas nustatytų, ar konkretų ginčą šalys *galėjo pagrįstai numatyti* susitarimo dėl tokios nuostatos sudarymo metu, galima atlikti tik išnagrinėjus kiekvieną atvejį atskirai, manau, aiškinant reikėtų atsižvelgti į keletą dalykų.

6 Reikėtų priminti, kad Reglamentas Nr. 44/2001 valstybių narių santykiuose pakeitė 1968 m. rugsėjo 27 d. Konvenciją dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo su pakeitimais, padarytais vėlesnėmis konvencijomis dėl naujų valstybių narių prisijungimo prie šios konvencijos (OL L 299, 1972, p. 32, toliau – Briuselio konvencija), todėl Teisingumo Teismo pateiktas aiškinimas dėl tos konvencijos nuostatų galioja šio reglamento nuostatomis, jeigu šių aktų nuostatas galima laikyti lygiavertėmis, kaip Reglamento Nr. 44/2001 23 straipsnio, kuris pakeitė Briuselio konvencijos 17 straipsnio pirmą pastraipą, atveju (be kita ko, žr. 2017 m. birželio 28 d. Sprendimo *Leventis ir Vafeias*, C-436/16, EU:C:2017:497, 31 punktą).

7 Žr. 1997 m. liepos 3 d. Sprendimą *Benincasa* (C-269/95, EU:C:1997:337, 26 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

8 Žr. 1997 m. liepos 3 d. Sprendimą *Benincasa* (C-269/95, EU:C:1997:337, 29 punktas).

9 Pagal analogiją žr., be kita ko, 1976 m. gruodžio 14 d. Sprendimą *Estasis Saloti di Colzani* (24/76, EU:C:1976:177, 6 ir 7 punktai) ir 2017 m. birželio 28 d. Sprendimą *Leventis ir Vafeias* (C-436/16, EU:C:2017:497, 39 punktas).

10 Pagal analogiją dėl Briuselio konvencijos 17 straipsnio aiškinimo žr. 1999 m. kovo 16 d. Sprendimą *Castelletti* (C-159/97, EU:C:1999:142, 49 punktas).

11 Žr., be kita ko, 1992 m. kovo 10 d. Sprendimą *Powell Duffryn* (C-214/89, EU:C:1992:115, 31 punktas) ir 2015 m. gegužės 21 d. Sprendimą *CDC Hydrogen Peroxide* (C-352/13, EU:C:2015:335, 68 punktas).

12 Šiuo klausimu žr. 2015 m. gegužės 21 d. Sprendimą *CDC Hydrogen Peroxide* (C-352/13, EU:C:2015:335, 67 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

34. Visų pirma, tokiai šalių autonomijai, kokia išreikšta tinkamai suformuluotoje jurisdikcija suteikiančioje nuostatoje, teikiama viršenybė reiškia, kad svarbu tai, ar galima konkretų ginčą – šiuo atveju tai ieškinys dėl žalos, tariamai patirtos iš esmės dėl antikonkurencinių veiksmų, atlyginimo, – susieti su toje nuostatoje nurodytu teisiniu santykiu, nepriklausomai nuo deliktinio ar sutartinio jo pobūdžio pagal Reglamentą Nr. 44/2001 ir juo labiau pagal taikytinas nacionalines nuostatas.

35. Taigi nesutartinio pobūdžio ginčas, atsiradęs dėl sutartinių santykių, gali patekti į jurisdikcija suteikiančios nuostatos taikymo sritį, jeigu šis ginčas kilo dėl sutartinių santykių, dėl kurių ši nuostata numatyta.

36. Privaloma nuostatos galia reiškia, kad nereikalaujama, jog pagal nuostatą paskirtas teismas turėtų koki nors „artimą“ ryšį su ginču. Kitaip tariant, tai, kad jurisdikcija suteikiančioje nuostatoje nurodytas paskirtasis teismas neturi sąsajos su suinteresuotaisiais asmenimis ar ginčijamu santykiu, negali būti kliūtis ją taikyti¹³.

37. Be to, tai, kad jurisdikcija suteikianti nuostata, kaip ir pagrindinėje byloje, yra asimetrinio arba vienašalio pobūdžio, nes tik viena šalis išipareigoja kreiptis į konkretų teismą, o kita pasilieka teisę kreiptis į kitus teismus, savaime negali būti svarbi aplinkybė vertinant minėtos nuostatos galiojimą pagal Reglamento Nr. 44/2001 23 straipsnio reikalavimus¹⁴, jeigu tokia nuostata vis dėlto atitinka nuspėjamumo tikslą.

38. Galiausiai, ji reiškia, kad bylos esmei taikytina materialinė teisė iš principo neturi reikšmės nustatant teismų jurisdikciją. Primintina, kad būtent šis materialinės teisės normų nereikšmingumas jurisdikcija suteikiančios nuostatos atžvilgiu yra tvirtas teisinio saugumo ir nuspėjamumo garantas¹⁵.

39. Tai išsamiau nagrinėsiu, kai prieisiu prie klausimo, kaip reikia suprasti jurisdikcija suteikiančią nuostatą bylose, kuriose siekiama užtikrinti privatiems asmenims suteikiamos apsaugos nuo konkurencijos teisės pažeidimų veiksmingumą.

Dėl pirmojo klausimo: jurisdikcija suteikiančios nuostatos taikymas byloje dėl žalos atlyginimo pagal platintojo ieškinį savo tiekėjui remiantis SESV 102 straipsniu

40. Savo pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar apskritai pagal Reglamento Nr. 44/2001 23 straipsnį leidžiama taikyti jurisdikcija suteikiančią nuostatą, jeigu ieškinys dėl žalos atlyginimo grindžiamas tariamu SESV 102 straipsnio pažeidimu. Kitaip tariant, kyla klausimas, ar Reglamento Nr. 44/2001 23 straipsnį reikia aiškinti taip, kad iš principo yra kliūčių taikyti jurisdikcija suteikiančią nuostatą byloje, grindžiamoje tariamu SESV 102 straipsnio pažeidimu.

41. Šiuo atveju visos bylos šalys, atrodo, sutaria, kad Reglamento Nr. 44/2001 23 straipsnį reikia aiškinti taip, jog pagal jį nacionaliniam teismui leidžiama – ar bent jau nedraudžiama – taikyti jurisdikcija suteikiančią nuostatą tokiomis aplinkybėmis.

13 Žr. 1999 m. kovo 16 d. Sprendimą *Castelletti* (C-159/97, EU:C:1999:142, 46 ir paskesni punktai ir nurodyta jurisprudencija), kuriame priminta, jog Briuselio konvencijos 17 straipsnyje, kuris atitinka Reglamento Nr. 44/2001 23 straipsnį, nenurodytas joks objektyvus ryšio tarp santykio, dėl kurio kilo ginčas, ir paskirto teismo elementas. Dar dėl Briuselio konvencijos 17 straipsnio aiškinimo pagal analogiją žr. 1981 m. birželio 24 d. Sprendimą *Elefanten Schuh* (150/80, EU:C:1981:148, 27 punktą), pagal kurį susitariančiosios valstybės teisės aktas negali sudaryti kliūčių jurisdikcija suteikiančios nuostatos galiojimui vien todėl, kad šalys vartojo ne tą kalbą, kurios reikalaujama pagal tą teisės aktą.

14 Šiuo klausimu Reglamento Nr. 44/2001 23 straipsnio tekstas skiriasi nuo Briuselio konvencijos 17 straipsnio teksto, kuriame aiškiai buvo numatyta, kad „jeigu jurisdikcija suteikiantis susitarimas sudarytas tik vienos iš šalių naudai, ji išlaiko teisę kreiptis į bet kurį kitą kompetentingą teismą“. Jis taip pat skiriasi nuo 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 351, 2012, p. 1) 25 straipsnio, kuris taikomas teismo procesams, pradėtiems 2015 m. sausio 10 d. arba vėliau. Pagal jį teismų, nurodytų jurisdikcija suteikiančioje nuostatoje, jurisdikcija yra išimtinė, „išskyrus atvejus, kai pagal tos valstybės narės teisę susitarimas yra niekinis turinio galiojimo atžvilgiu“.

15 Žr. 1997 m. liepos 3 d. Sprendimą *Benincasa* (C-269/95, EU:C:1997:337, 27 ir 29 punktai).

42. Su tokia išvada galima tik sutikti.

43. Pratešiant pirmiau išdėstytus svarstymus ir nekalbant apie Reglamente Nr. 44/2001 konkrečiai nurodytas bylas¹⁶, jurisdikciją suteikiančios nuostatos veiksmingumas negali priklausyti nuo to, ar laikomasi kitos esminės sąlygos nei reikalavimas, susijęs su tos nuostatos objektu, t. y. ji turi būti taikoma „konkrečioms teisiniams santykiams“.

44. Tai, kad materialinės teisės normos neturi reikšmės jurisdikciją suteikiančios nuostatos galiojimui (tai, primenu, yra svarbus nuspėjamumo ir šalies autonomijos užtikrinimo garantas), be kita ko, taikoma tuomet, kai byloje remiamasi konkurencijos teisės pažeidimu.

45. Jeigu Reglamente Nr. 44/2001 nėra konkrečios nuostatos, pagal kurią tokioje situacijoje būtų leidžiama netaikyti privalomos jurisdikciją suteikiančios nuostatos, jos negalima netaikyti ir remiantis veiksmingo konkurencijos teisės įgyvendinimo principu.

46. Žinoma, SESV 101 ir 102 straipsniai turi veikti taip, kad bet kuris asmuo galėtų reikalauti atlyginti žalą, padarytą sutartimi ar veiksmais, galinčiais riboti ar iškraipyti konkurenciją¹⁷.

47. Tačiau, kaip Teisingumo Teismas konstatavo 2015 m. gegužės 21 d. Sprendime *CDC Hydrogen Peroxide* (C-352/16, EU:C:2015:335), teismas, į kurį kreiptasi, negali, nepažeisdamas Reglamente Nr. 44/2001 tikslo, neatsižvelgti į jurisdikciją suteikiančią nuostatą, atitinkančią šio reglamento 23 straipsnio reikalavimus, vien dėl to, kad mano, jog toje nuostatoje nurodytas teismas kaip reikiant neužtikrins veiksmingo konkurencijos normų įgyvendinimo, nes nesuteiks nukentėjusiajam nuo tariamų ar įvykdytų antikonkurencinių įmonių veiksmų teisės gauti visišką patirtos žalos atlyginimą. Priešingai, svarbu konstatuoti, kad kiekvienoje valstybėje narėje įgyvendinti teisių gynimo būdai, papildyti SESV 267 straipsnyje numatytu prašymo priimti prejudicinį sprendimą mechanizmu, teisės subjektams suteikia pakankamai garantijų šiuo klausimu¹⁸.

48. Galiausiai, reikalavimas veiksmingai įgyvendinti piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi draudimą savaime neprieštarauja šalių teisei nukrypti nuo Reglamente Nr. 44/2001 numatytų jurisdikcijos pagrindų, numatant jurisdikciją suteikiančią nuostatą.

49. Atsižvelgdamas į visa tai, kas išdėstyta, siūlau į pirmąjį klausimą atsakyti, kad Reglamente Nr. 44/2001 23 straipsnį reikia aiškinti taip, jog iš principo nėra kliūčių taikyti jurisdikciją suteikiančią nuostatą, kai platintojas pareiškia savo tiekėjui tokį savarankišką ieškinį, koks nagrinėjamas pagrindinėje byloje, dėl žalos atlyginimo, remdamasis tariamu SESV 102 straipsnio pažeidimu.

Dėl antrojo klausimo: aiškios nuorodos į ginčus, susijusius su atsakomybe dėl konkurencijos teisės pažeidimo padarymo, reikalavimas

50. Savo antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia Teisingumo Teismo, ar pagal Reglamente Nr. 44/2001 23 straipsnį draudžiama jurisdikciją suteikianti nuostata, kurioje aiškiai nenurodyti „ginčai dėl atsakomybės už konkurencijos teisės pažeidimą“.

51. Be to, šiuo klausimu siekiama išsiaiškinti, kas turi būti nurodyta jurisdikciją suteikiančiose nuostatose, kad jos būtų taikytinos, jei ieškinys grindžiamas konkurencijos teise, šiuo atveju tai ieškinys dėl žalos, kuri tariamai patirta dėl SESV 102 straipsnio pažeidimo, atlyginimo.

16 Tai išimtinės kompetencijos atvejai, pagal Reglamentą Nr. 44/2001 taikomi, pirma, byloje, susijusiose su draudimo sutartimis (3 skirsnis), su vartotojų sutartimis (4 skirsnis) ir su individualiomis darbo sutartimis, ir, antra, byloje, kurios nurodytos šio reglamento 22 straipsnyje.

17 Žr. 2006 m. liepos 13 d. Sprendimą *Manfredi ir kt.* (C-295/04–298/04, EU:C:2006:461, 60 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

18 Šiuo klausimu žr. 2015 m. gegužės 21 d. Sprendimą *CDC Hydrogen Peroxide* (C-352/13, EU:C:2015:335, 63 punktas).

52. Šiuo klausimu primenu, kad Reglamento Nr. 44/2001 23 straipsnio 1 dalyje šalims leidžiama nukrypti nuo jame nustatytų jurisdikcijos taisyklių tik siekiant spręsti „ginčus, kilusius arba galinčius kilti dėl konkrečių teisinių santykių“, todėl šios šalys turi suformuluoti nuostatą taip, kad ji kuo geriau išreikštų jų valią.

53. Tai, ar tokia nuostata taikoma vienam, ar kitam ieškiniiui, iš tiesų priklauso nuo šios nuostatos formuluotės ir nuo to, kaip teismas, kuriame pareikštas ieškinys, prireikus ją aiškina.

54. Be to, neįmanoma bendrai, t. y. nesiremiant pačiu jurisdikciją suteikiančios nuostatos tekstu konkrečiu atveju, atsakyti, ar ji taikytina ir ginčams, susijusiems su atsakomybe dėl konkurencijos teisės pažeidimo, jeigu šioje nuostatoje tokie ginčai nėra aiškiai nurodyti. Nacionalinis teismas, kuriame pareikštas ieškinys ir kuriam vienam tenka užduotis nustatyti tikslią šios nuostatos taikymo sritį, turi įvertinti, ar su kontrahento atsakomybe dėl konkurencijos teisės pažeidimo susijęs ginčas yra kilęs iš teisinio santykio, dėl kurio ši nuostata yra numatyta.

55. Kalbant apie jurisdikciją suteikiančios nuostatos taikymą, kai ieškinys pareikštas dėl antikonkurenciniais veiksmais padarytos žalos atlyginimo, iš tiesų negalima atmesti galimybės, kad ši nuostata patenka į sutartinį kontekstą ir todėl teismas bus linkęs pripažinti ją turinčia poveikį, nepriklausomai nuo to, ar yra aiški nuoroda į „ginčus, susijusius su atsakomybe dėl konkurencijos teisės pažeidimo“.

56. Manau, būtų neproporcinga visais atvejais reikalauti, jog bylos šalys būtų aiškiai nurodžiusios ieškinių, kuriems jurisdikciją suteikianti nuostata yra taikoma, pobūdį, nes ši nuostata suformuluojama gana bendrai tam, kad apimtų visus ieškinius, daugiau ar mažiau susijusius su sutartiniais santykiais, kuriems ši nuostata yra skirta.

57. Sudarydamos jurisdikciją suteikiančią susitarimą, šalys iš esmės siekia suteikti jurisdikciją konkrečiam teismui, kad jis galėtų išspręsti visus su jų sukurtais santykiais susijusius klausimus ir jos neturėtų nuolat stengtis numatyti ginčų, kurių galėtų joms kilti, ir sudarinėti jų sąrašą. Jei turėtų būti priešingai, tokios nuostatos paskirčiai ir taikymo sričiai kiltų didelė grėsmė.

58. Tokia išvada, manau, plėtojamas požiūris, kurio laikytasi Sprendime *CDC Hydrogen Peroxide*¹⁹, be kita ko, jo 69 punkte.

59. Reikia pažymėti, kad šiame sprendime Teisingumo Teismas, primindamas, jog, siekiant nustatyti į jurisdikciją suteikiančios nuostatos taikymo sritį patenkančius ginčus, šią nuostatą turi išaiškinti nacionalinis teismas, kuriame ja remiamasi (sprendimo 67 punktą), pateikė kai kurias nacionaliniam teismui skirtas aiškinimo gaires dėl jurisdikciją suteikiančių nuostatų, kurios bendrai taikomos „visiems ginčams, kylantiems iš sutarties ar su ja susijusiems“ (68–71 punktai).

60. Teisingumo Teismas, be kita ko, nurodė, kad nuostata, kurioje bendriausia prasme nurodomi ginčai, kurių kyla dėl sutartinių santykių, neapima ginčo dėl deliktinės atsakomybės, kuri kontrahentui tariamai kyla dėl jo dalyvavimo neteisėtame kartelyje. Priešingai, esant nuostatai, kurioje nurodomi „ginčai dėl atsakomybės, kylančios už konkurencijos teisės pažeidimą“, teismas, kuriame pareikštas ieškinys, turi atsisakyti savo jurisdikcijos²⁰.

61. Pažiūrėjus į konkrečias bylos, kurioje priimtas šis sprendimas, aplinkybes, atrodo, kad ši teiginį reikia vertinti atsižvelgiant į kontekstą.

19 2015 m. gegužės 21 d. Sprendimas *CDC Hydrogen Peroxide* (C-352/13, EU:C:2015:335).

20 Žr. 2015 m. gegužės 21 d. Sprendimą *CDC Hydrogen Peroxide* (C-352/13, EU:C:2015:335, 69 ir 71 punktai).

62. Pirmiausia atrodo, kad ginčas toje byloje buvo susijęs su kolektyviniu ieškiniu, kurį pareiškė bendrovė CDC, siekdama teisiniu ir neteisiniu būdu išieškoti žalą. Šis ieškinys buvo grindžiamas tariamu neteisėtu karteliu, kuriame dalyvavo kelios įmonės, įsteigtos skirtingose valstybėse narėse, ir jurisdikciją suteikiančiomis nuostatomis, esančiomis kai kuriose pirkimo–pardavimo sutartyse, siejamose su įmonėmis, kurios tariamai nukentėjo nuo Komisijos sprendimu konstatuoto kartelio²¹.

63. Teisingumo Teismo pasirinktas sprendimo būdas leido tokiomis aplinkybėmis išvengti ginčo dėl žalos atlyginimo išskaidymo per kelis teismus ir (ar) tarp jurisdikcijų, plačiai išaiškinus jurisdikciją suteikiančių nuostatų, esančių sutartyse, kurios, mano nuomone, neturėjo ryšio su neteisėtu karteliu, kurį sudarė viena iš šių sutarčių šalių ir tretieji asmenys, taikymo sritį. Iš tiesų, ieškinys dėl žalos atlyginimo, kurį CDC pareiškė atsakovėms pagrindinėje byloje, buvo nukreiptas prieš įmones, įsteigtas penkiose valstybėse narėse, kitose nei Vokietijos Federacinė Respublika.

64. Antra, svarbu tai, kad nagrinėtas kartelis buvo iš prigimties slaptas ir todėl nesusijęs su pirkimo–pardavimo sutartimis, dėl kurių buvo numatytos jurisdikciją suteikiančios nuostatos. Tokioje situacijoje nuspėjamumo tikslas, kuris pateisina galimybę ginčyti jurisdikciją suteikiančias nuostatas, ir atitinkamai tikslas, kad šalies neturi „stebinti“ teismo paskyrimas remiantis kitais ryšiais nei tie, dėl kurių nuostata numatyta (žr. minėto sprendimo 68 punktą), skatino netaikyti ginčijamos suteikimo nuostatos.

65. Mano nuomone, reikalavimas aiškiai nurodyti „ginčus dėl atsakomybės, kylančios už konkurencijos teisės pažeidimą“, svarbus tik tuose ginčiuose, kurie akivaizdžiai nėra kilę iš teisinių santykių, dėl kurių jurisdikciją suteikiantis susitarimas buvo sudarytas.

66. Taigi, Teisingumo Teismo pateiktas gaires reikia suprasti taip, kad jomis primenama, jog sprendžiami ginčai iš tiesų turi būti kilę dėl sutartinių santykių, kurie sieja nagrinėjamos sutarties šalis (be kita ko, žr. to paties sprendimo 70 punktą). Tačiau Teisingumo Teismo sprendimo, mano nuomone, negalima aiškinti taip, kad jurisdikciją suteikiančioje nuostatoje turi būti tiksliai nurodyti visi deliktinio pobūdžio ginčai, kurių gali kilti tarp šalių.

67. Šiuo klausimu, pavyzdžiui, negalima atmesti galimybės, jog kai kurie veiksmai, kurie tariamai reiškia kartelį ar piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi ir kurie gali būti atlikti taikant pasirinktinio platinimo sistemą, galėtų turėti ryšį su platinimo sutartimi ir todėl būtų taikoma į tokią sutartį įtraukta jurisdikciją suteikianti nuostata, kurios tekstas suformuluotas bendrai, aiškiai nenurodant galimų ieškinių dėl konkurencijos srityje taikomų nuostatų pažeidimo.

68. Kadangi, kaip, atrodo, yra ir pagrindinėje byloje, tariamai atlikti veiksmai yra susiję su diskriminacinėmis kainodaros arba tiekimo sąlygomis, negalima paneigti, jog ginčas kilo dėl tiekėjų ir platintojų siejančio teisinio santykio. Taigi, nacionalinis teismas, kuriame pareikštas ieškinys, grindžiamas konkurencijos taisyklių pažeidimu, galės pripažinti, kad nurodomi faktai susiję su sutartiniu santykiu, dėl kurio numatyta jurisdikciją suteikianti nuostata, net ir suformuluota abstrakčiai.

69. Reikia paaiškinti svarbų dalyką. Tai nėra skirtingas Reglamento Nr. 44/2001 23 straipsnio taikymas (tiksliau skirtingas jurisdikciją suteikiančios nuostatos taikytinumo vertinimas kilus ginčams, kurie susiję su atsakomybe už konkurencijos teisės pažeidimą) pagal tai, ar skundžiamasi dėl kartelių draudimo pažeidimo (SESV 101 straipsnis), ar dėl piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi (SESV 102 straipsnis).

21 Šiuo atveju 2006 m. gegužės 3 d. Komisijos sprendimas 2006/903/EB dėl procedūros pagal [EB] 81 straipsnį ir EEE susitarimo 53 straipsnį prieš *Akzo Nobel NV*, *Akzo Nobel Chemicals Holding AB*, *EKA Chemicals AB*, *Degussa AG*, *Edison SpA*, *FMC Corporation*, *FMC Foret SA*, *Kemira OYJ*, *L’Air Liquide SA*, *Chemoxal SA*, *Snia SpA*, *Caffaro Srl*, *Solvay SA/NV*, *Solvay Solexis SpA*, *Total SA*, *Elf Aquitaine SA* ir *Arkema SA* (byla COMP/F/C.38.620 – vandenilio peroksidas ir perboratas) (OL L L 353, 2006, p. 54).

70. Proceso ir jurisdikcijos požiūriu iš principo nėra pagrindo skirtingai vertinti šių pažeidimų. Šiuo atžvilgiu nelabai sutinku su mintimi, kad pagal SESV 101 straipsnį draudžiami karteliai visuomet turi žalingą poveikį, nesusijusį su sutartiniais santykiais, o veiksmai, kurie yra piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi, draudžiami pagal SESV 102 straipsnį, visuomet kyla iš sutarties, kurią sudaro nuo tariamų veiksmų nukentėjęs asmuo ir taip piktnaudžiaujantis asmuo.

71. Kiekvienu atveju ir neatsižvelgiant į ieškinio teisinį pagrindą reikia nustatyti, ar veiksmai, dėl kurių kilo ginčas, yra susiję su sutartiniu santykiu, dėl kurio numatyta jurisdikciją suteikianti nuostata.

72. Jeigu ginčas kilo dėl šio santykio, jis gali patekti į abstrakčiai suformuluotos jurisdikciją suteikiančios nuostatos taikymo sritį, net jei aiškiai nenurodyti galimi ieškiniai, kuriuos siekiama aprėpti, pagrindai.

73. Taigi, reiškiant ieškinį dėl žalos atlyginimo, grindžiamą tariamu SESV 102 straipsnio pažeidimu, galima pasinaudoti jurisdikcijos prorogacija, jeigu ji kildinama iš sutarties; nebūtina, kad ginčijamoje nuostatoje būtų aiškiai paminėtas šis ieškinys.

74. Būtent tokios pozicijos, atrodo, laikėsi *Supremo Tribunal de Justiça* (Aukščiausiasis Teismas) savo 2016 m. vasario 16 d. Sprendime *Interlog ir Taboada prieš Apple*. Šis teismas nusprendė, kad jame pareikštas ieškinys, kuriame nors ir remtasi antikonkurenciniais veiksmais, susijęs su „[ginčijamos] sutarties pusiausvyros (ar programos) neatitinkančiu elgesiu“. Minėtas teismas konstatavo, kad nagrinėtas ginčas iš tiesų kilo iš teisinio santykio, dėl kurio nuostata buvo numatyta. Remiantis tuo, padaryta išvada, kad ši nuostata visiškai taikoma bylos aplinkybėms.

75. Panašiai galima teigti, kad reikalavimas atlyginti žalą, šiuo atveju grindžiamas SESV 101 straipsniu, tam tikromis aplinkybėmis gali būti kildinamas iš teisinio santykio, dėl kurio ši nuostata yra numatyta. Taip gali būti, kai pareiškiamas ieškinys, kuriuo siekiama remiantis tuo pačiu straipsniu ginčyti tiekėjo, kuris yra pasirinktinio ar išimtinio platinimo tinklo vadovas, veiksmus prieš savo platintojus.

76. Apibendrinant pažymėtina, kad tai, ar jurisdikciją suteikianti nuostata taikoma, kai joje nėra aiškiai nurodyti ginčai, susiję su atsakomybe dėl padaryto konkurencijos teisės pažeidimo, priklauso nuo nacionalinio teismo, kuriame šia nuostata remiamasi, vertinimo atsižvelgiant į jos tekstą ir šalių valią.

77. Jeigu paaiškėja, kad šalys, kurios negalėjo numatyti konkretaus ginčo, neketino jo įtraukti į abstrakčiai suformuluotos jurisdikciją suteikiančios nuostatos taikymo sritį, tokia nuostata kilus tokiam ginčui pasinaudoti negalima. Be kita ko, taip būtų dėl ginčo, susijusio su vienos iš šalių atsakomybe dėl jos dalyvavimo kartelyje su trečiosiomis įmonėmis, kurios neturėjo sutartinių santykių.

78. Tačiau, jeigu ieškinys, nors ir grindžiamas konkurencijos teisės pažeidimu, yra susijęs su sutartiniais santykiais, nes, be kita ko, jame nurodomos sąlygos, kuriomis šalys susitarė veikti, jam taikoma jurisdikciją suteikianti nuostata. Taip, pavyzdžiui, gali būti, kai pareiškiami ieškiniai grindžiami SESV 102 straipsniu ir juose ginčijamos kainodaros ir tiekimo sąlygos, dėl kurių susitarta platinimo sutartyje, kurioje numatyta jurisdikciją suteikianti nuostata.

79. Atsižvelgdamas į visa tai, kas išdėstyta, manau, kad į antrąją klausimą reikia atsakyti, jog Reglamento Nr. 44/2001 23 straipsnį reikia aiškinti taip, kad pagal jį nacionalinis teismas, kuriame pareikštas ieškinys dėl žalos atlyginimo, grindžiamas SESV 102 straipsniu, turi taikyti jurisdikciją suteikiančią nuostatą, jeigu ginčas kilo iš teisinio santykio, dėl kurio ši nuostata yra numatyta. Taigi, bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas kiekvienu atveju turi nustatyti, ar konkretus ginčas patenka į tokios nuostatos, net ir abstrakčiai suformuluotos, taikymo sritį, kai sprendžiami ginčai, susiję su atsakomybe dėl konkurencijos teisės pažeidimo.

Dėl trečiojo klausimo: reikalavimas, kad už konkurenciją atsakinga institucija būtų prieš tai konstatavusi konkurencijos teisės pažeidimą, kad būtų galima taikyti jurisdikciją suteikiančią nuostatą

80. Savo trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar tai, kad konkurencijos teisės pažeidimas nebuvo prieš tai konstatuotas už konkurenciją atsakingos nacionalinės ar Sąjungos institucijos, leidžia netaikyti jurisdikciją suteikiančios nuostatos.

81. Kitaip tariant, nors 2015 m. gegužės 21 d. Sprendime *CDC Hydrogen Peroxide* (C-352/13, EU:C:2015:335) dėl to nieko nenurodyta, kyla klausimas, ar ta aplinkybė, kad ieškinys dėl atsakomybės už konkurencijos teisės pažeidimą yra savarankiškas (vadinamasis „stand-alone“, kuris skiriasi nuo ieškinio „follow-on“, kuris nagrinėtas byloje, kurioje priimtas šis sprendimas), gali pateisinti jurisdikciją suteikiančios nuostatos netaikymą.

82. Tęsdamas svarstymus, siūlau atsakyti neigiamai.

83. Mano nuomone, teismui pateikiamo ieškinio dėl žalos atlyginimo pobūdis („follow-on“ ar „stand-alone“) nėra svarbus požymis vertinant jurisdikciją suteikiančios nuostatos taikytinumą. Iš tiesų, išankstinio už konkurenciją atsakingos institucijos konstatavimo, kad padarytas konkurencijos taisyklių pažeidimas, buvimas ar nebuvimas yra visiškai nesusijęs su tuo, kam reikėtų teikti pirmenybę sprendžiant, ar taikyti, ar, priešingai, atmesti jurisdikciją suteikiančią nuostatą konkretaus ginčo atveju ir, konkrečiau, ieškiniai, kuriuo siekiama nuostolių, tariamai patirtų dėl konkurencijos taisyklių pažeidimo, atlyginimo.

84. Svarbu priminti, kad, kaip priminta Direktyvos 2014/104/ES²² 3, 12 ir 13 konstatuojamosiose dalyse, SESV 101 ir 102 straipsniais asmenų santykiams daromas tiesioginis poveikis ir susijusiems asmenims sukuriama teisė ir pareigos, kurių laikymąsi turi prižiūrėti nacionaliniai teismai. Taigi, bet kuris asmuo, manantis, kad nukentėjo dėl konkurencijos taisyklių pažeidimo, gali reikalauti patirtos žalos atlyginimo, nepriklausomai nuo to, ar konkurencijos institucija prieš tai konstatavo tokį pažeidimą²³.

85. Be to, pripažinta, kad kitaip, nei bylos dėl administracinės institucijos skiriamų baudų jai įgyvendinant pagal nacionalinę teisę suteiktus reguliavimo įgaliojimus, patenkančios į sąvoką „administracinės bylos“, ieškinys, kuriuo siekiama žalos, atsiradusios dėl tariamų konkurencijos teisės pažeidimų, atlyginimo, yra civilinio ir komercinio pobūdžio, kaip tai suprantama pagal Reglamentą Nr. 44/2001, todėl šis reglamentas jam taikomas²⁴.

86. Šio reglamento 23 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad šalys gali nukrypti ne tik nuo bendros jurisdikcijos, bet ir nuo specialios jurisdikcijos, sudarydamos susitarimą dėl teismo pasirinkimo. Teismas, į kurį kreiptasi, iš principo gali būti saistomas jurisdikciją suteikiančios nuostatos, nukrypstančios nuo šiame reglamente numatytos bendrosios ir specialiosios jurisdikcijos²⁵.

22 2014 m. lapkričio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl tam tikrų taisyklių, kuriomis reglamentuojami pagal nacionalinę teisę nagrinėjami ieškiniai dėl žalos, patirtos dėl valstybių narių ir Europos Sąjungos konkurencijos teisės nuostatų pažeidimo, atlyginimo (OL L 349, 2014, p. 1).

23 Šiuo klausimu žr. 2011 m. birželio 14 d. Sprendimą *Pfleiderer* (C-360/09, EU:C:2011:389, 28 ir 29 punktai ir nurodyta jurisprudencija).

24 Žr. 2016 m. liepos 28 d. Sprendimą *Siemens Aktiengesellschaft Österreich* (C-102/15, EU:C:2016:607, 34 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

25 Žr. 2015 m. gegužės 21 d. Sprendimą *CDC Hydrogen Peroxide* (C-352/13, EU:C:2015:335, 59 ir 61 punktai ir nurodyta jurisprudencija).

87. Tokios galimybės negali paneigti bylos esmei taikoma materialinė teisė²⁶, be to, ji negali priklausyti nuo aplinkybės, kad ginčijamu ieškiniu siekiama nubausti už Sąjungos konkurencijos teisės pažeidimus, kurie prieš tai konstatuoti kompetentingų institucijų. Svarbu priminti, kad šalių valios autonomija pateisina kitos jurisdikcijos, nei gali būti nustatyta pagal Reglamentą Nr. 44/2001, pasirinkimui suteikiamą viršenybę²⁷.

88. Galiausiai, atrodo, kad „stand-alone“ ir „follow-on“ ieškinių atskyrimas, sprendžiant dėl jurisdikciją suteikiančios nuostatos taikymo ginčui, akivaizdžiai prieštarauja pagal Reglamento Nr. 44/2001 23 straipsnį siekiamam nuspėjamumo tikslui, nes toks taikymas taptų priklausomas nuo už konkurenciją atsakingos institucijos vėlesnio konstatavimo, kad padarytas pažeidimas. Panašiai, kaip ir toks konstatavimas neturėtų būti jurisdikciją suteikiančios nuostatos netaikymo sąlyga, negalima vien nurodyti, kad nagrinėjamas ginčas susijęs su savarankišku („stand-alone“) ieškiniu, siekiant išvengti tokios nuostatos netaikymo, konkrečiai neišnagrinėjus jos ir teisinio santykio, dėl kurio ji numatyta.

89. Taigi į trečiąjį klausimą siūlau atsakyti, kad Reglamento Nr. 44/2001 23 straipsnį reikia aiškinti taip: vien tai, kad nėra iš anksto konstatuotas konkurencijos teisės pažeidimas pagal SESV 102 straipsnį, neleidžia taikyti ar, priešingai, netaikyti jurisdikciją suteikiančios nuostatos ieškiniui dėl žalos atlyginimo, grindžiamam konkurencijos taisyklėmis.

Išvada

90. Atsižvelgdamas į visa tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Cour de Cassation* (Kasacinis Teismas, Prancūzija) pateiktus klausimus:

1. 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 23 straipsnį reikia aiškinti taip, kad iš principo nėra kliūčių taikyti jurisdikciją suteikiančią nuostatą, kai platintojas pareiškia savarankišką ieškinį, koks nagrinėjamas pagrindinėje byloje, savo tiekėjui dėl žalos atlyginimo, remdamasis tariamu SESV 102 straipsnio pažeidimu.
2. Reglamento Nr. 44/2001 23 straipsnį reikia aiškinti taip, kad pagal jį nacionalinis teismas, kuriame pareikštas SESV 102 straipsniu grindžiamas ieškinys dėl žalos atlyginimo, turi taikyti sutartyje numatytą jurisdikciją suteikiančią nuostatą, jeigu ginčas kilo iš teisinio santykio, dėl kurio ši nuostata yra numatyta. Taigi bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas kiekvienu atveju turi nustatyti, ar konkretus ginčas patenka į tokios nuostatos, net ir abstrakčiai suformuluotos, taikymo sritį, kai sprendžiami ginčai, susiję su atsakomybe dėl konkurencijos teisės pažeidimo.
3. Reglamento Nr. 44/2001 23 straipsnį reikia aiškinti taip, jog vien tai, kad nėra iš anksto konstatuotas konkurencijos teisės pažeidimas pagal SESV 102 straipsnį, neleidžia taikyti ar, priešingai, netaikyti jurisdikciją suteikiančios nuostatos ieškiniui dėl žalos atlyginimo, grindžiamam konkurencijos taisyklėmis.

²⁶ Žr. 2015 m. gegužės 21 d. Sprendimą *CDC Hydrogen Peroxide* (C-352/13, EU:C:2015:335, 62 ir 63 punktai ir nurodyta jurisprudencija).

²⁷ Žr. 2016 m. liepos 7 d. Sprendimą *Hörszig* (C-222/15, EU:C:2016:525, 44 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija) ir 2017 m. birželio 28 d. Sprendimą *Leventis ir Vafeias* (C-436/16, EU:C:2017:497, 33 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).